

ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΑ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΑΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ ΘΡΑΝΙΟΥ

Γιάννης Νταλιάνης, ΕΜΠ

1. Οι δομές, οι κλίμακες η παρατηρούμενη ύλη στο Σύμπαν
2. Η Μεγάλη Έκρηξη
3. Η Σκοτεινή Ύλη
4. Η Σκοτεινή Ενέργεια
5. Τα βαρυτικά κύματα

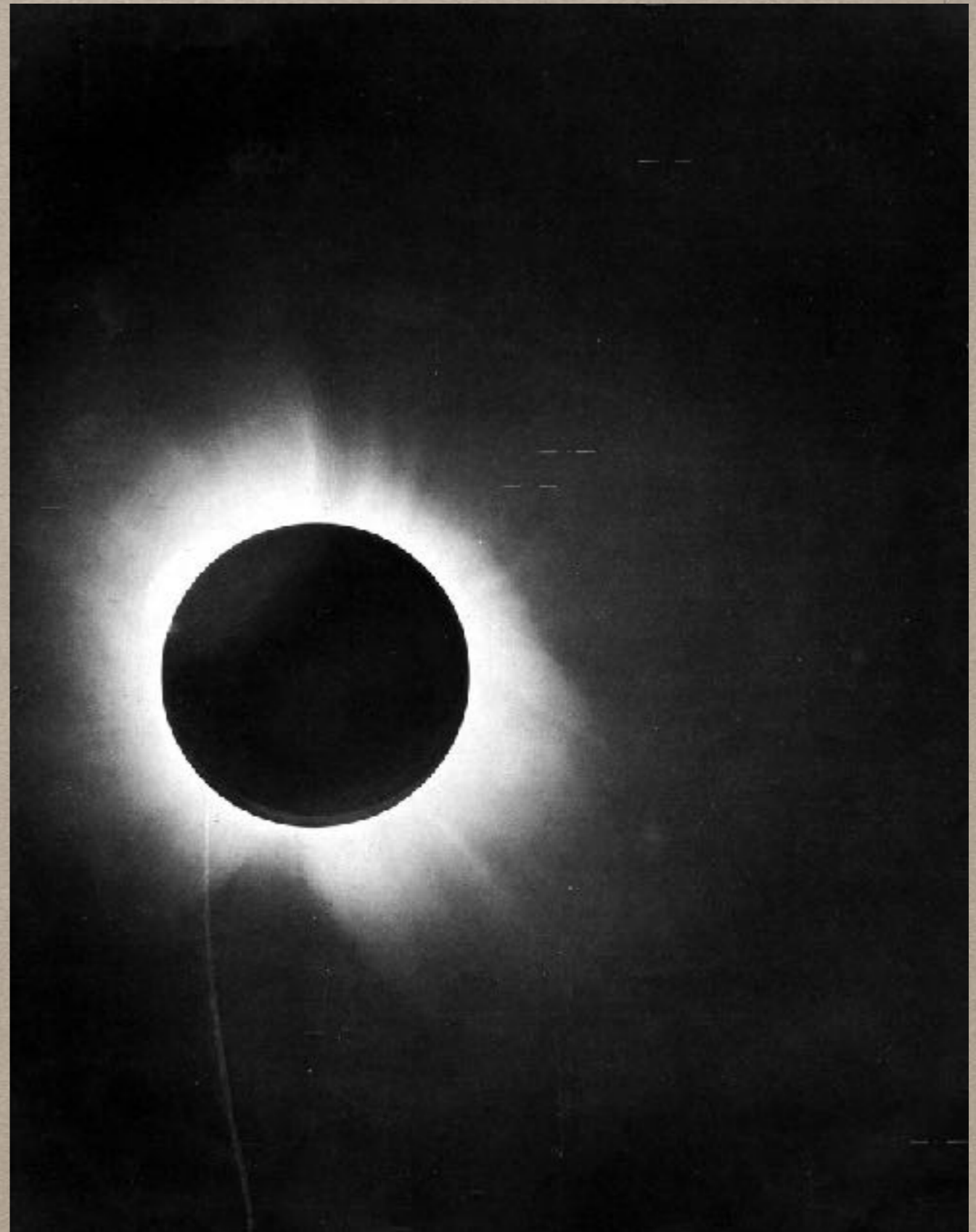

1. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ: ΠΑΡΑΤΗΡΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΖΟΝΤΑΣ

Υπολογισμός

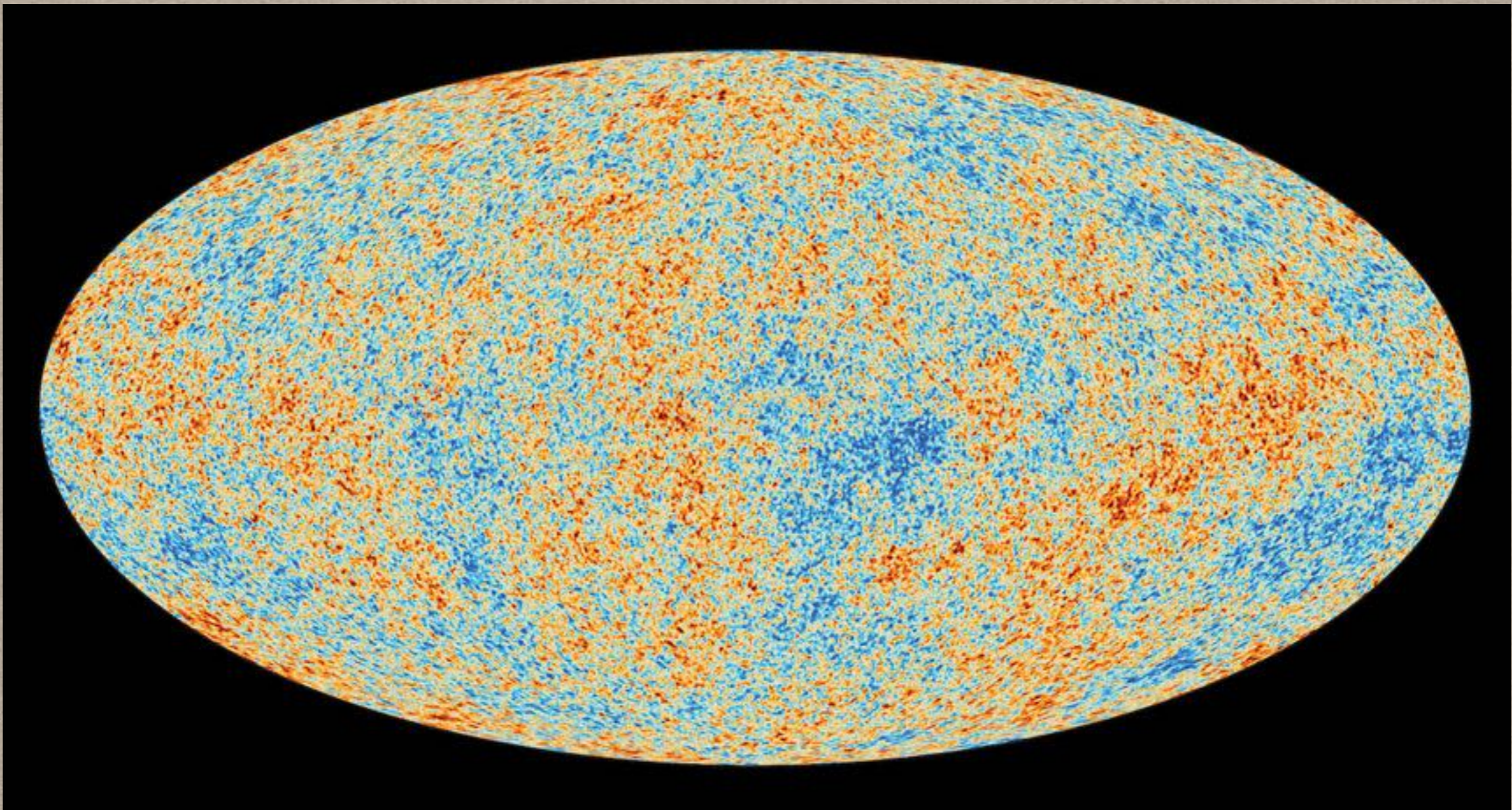
- Μέγεθος της Γης
- Μάζα Γης
- Μέγεθος Σελήνης
- Απόσταση Γης Σελήνης
- Απόσταση Γης - Ήλιου
- Μέγεθος Ήλιου
- Μάζα Ήλιου

Υπολογισμός:

- Πόσο απέχουν τα αστέρια
- Μέγεθος του Γαλαξία
- Πόσα αστέρια έχει ο Γαλαξίας
- Πόσο απέχουν οι γαλαξίες μεταξύ τους
- Κατανόηση κλίμακας

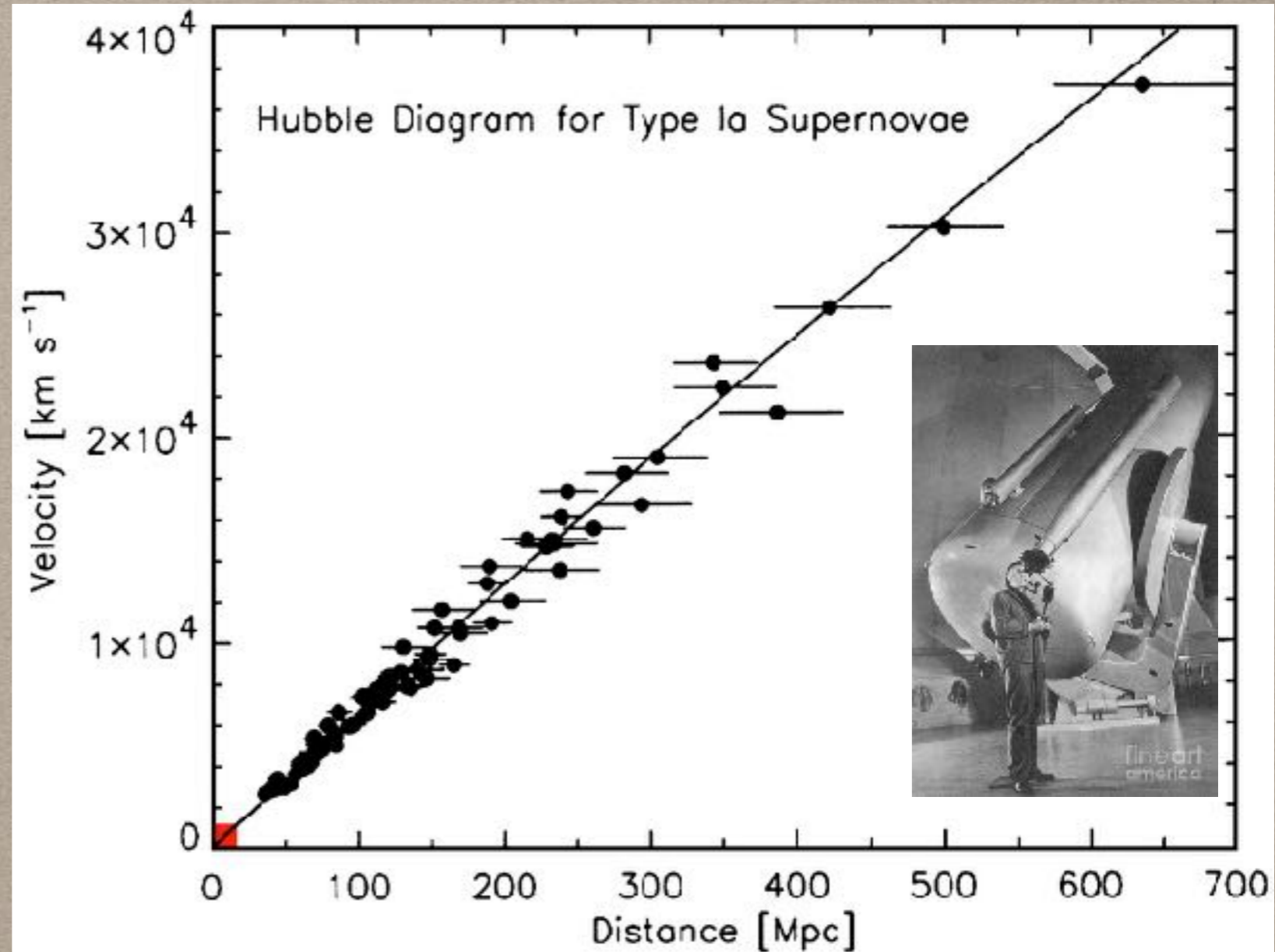

2. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ "ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΡΗΞΗΣ"

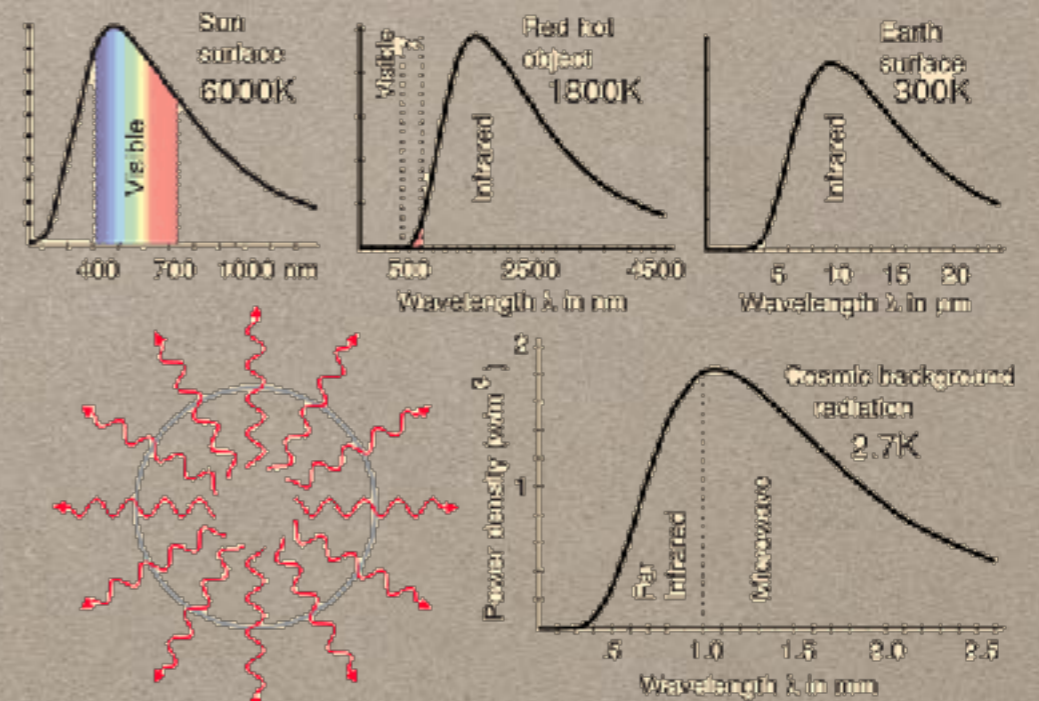
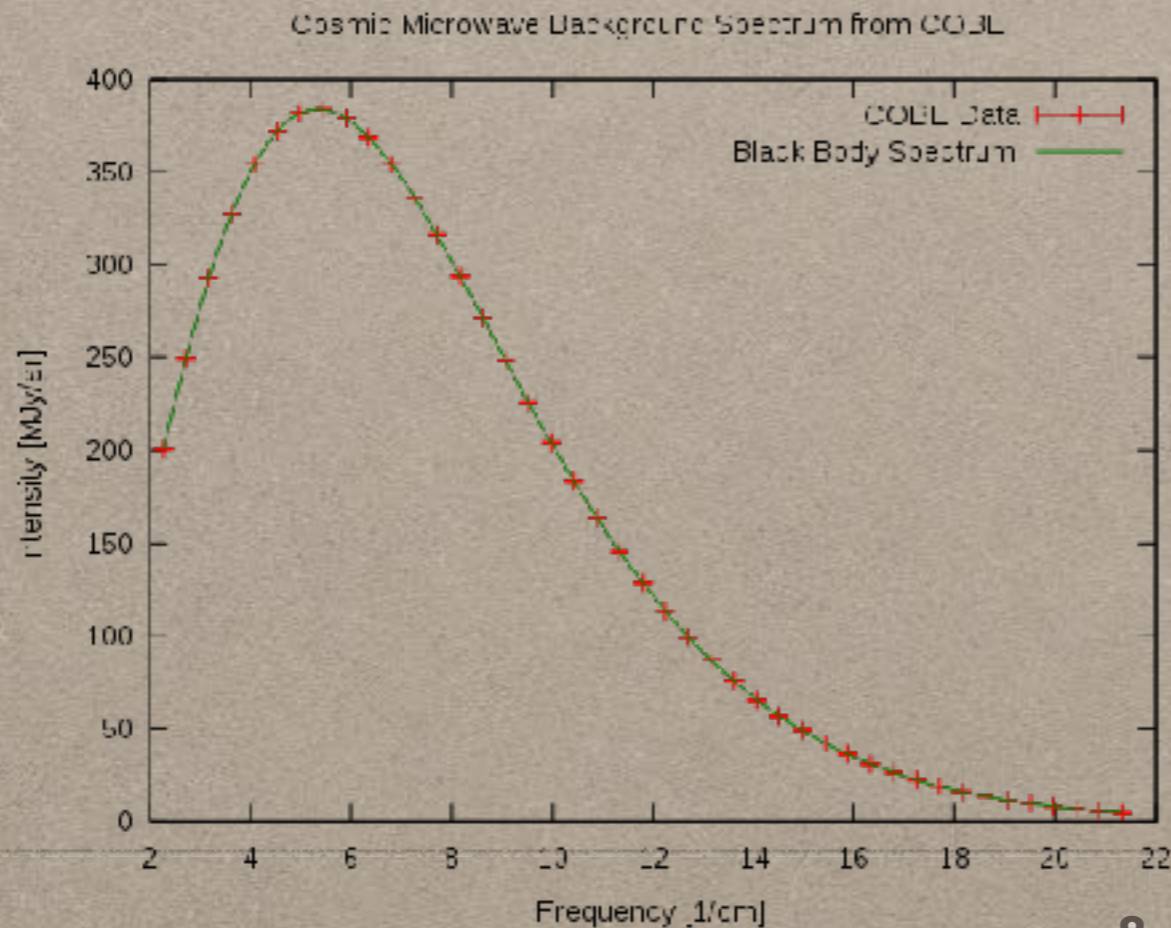
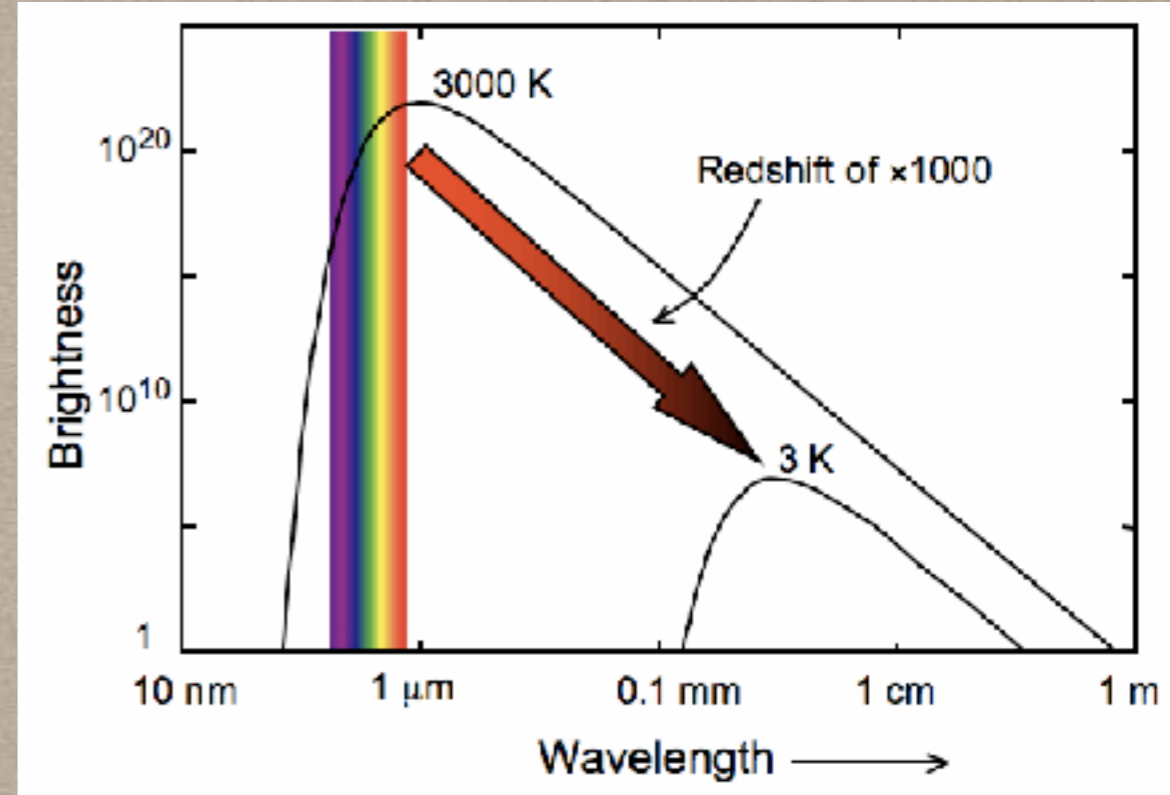
Υπολογισμός

- Ηλικία του Σύμπαντος
- Μέγεθος του ορατού Σύμπαντος
- Αριθμός γαλαξιών στο Σύμπαν
- Μάζα του ορατού Σύμπαντος

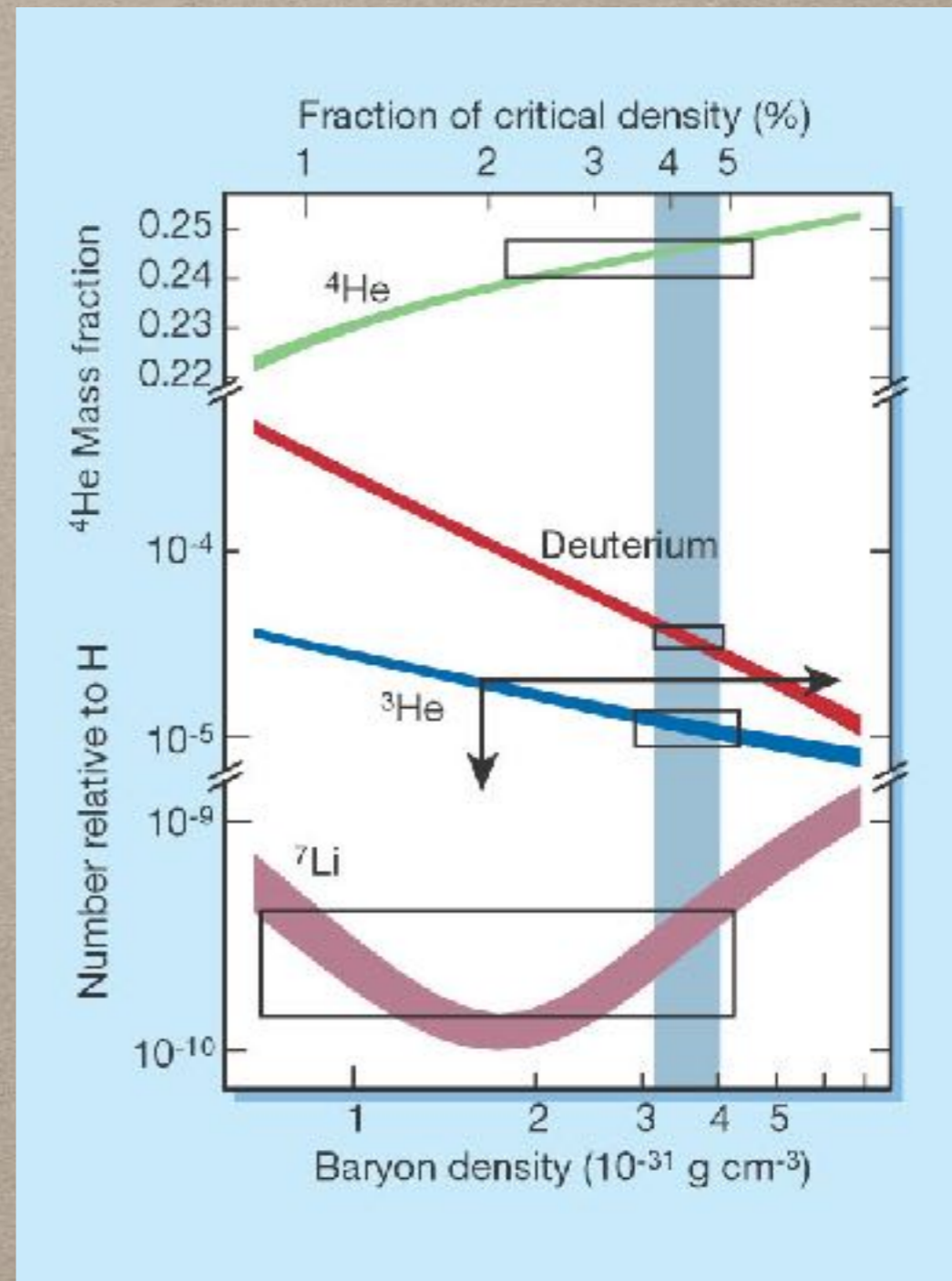
$$H_0 \approx 70 \frac{\text{km}}{\text{s Mpc}}$$

Παρατηρήσεις που καταδεικνύουν το μοντέλο της Μεγάλης Έκρηξης:
1. ΚΑΜΥ

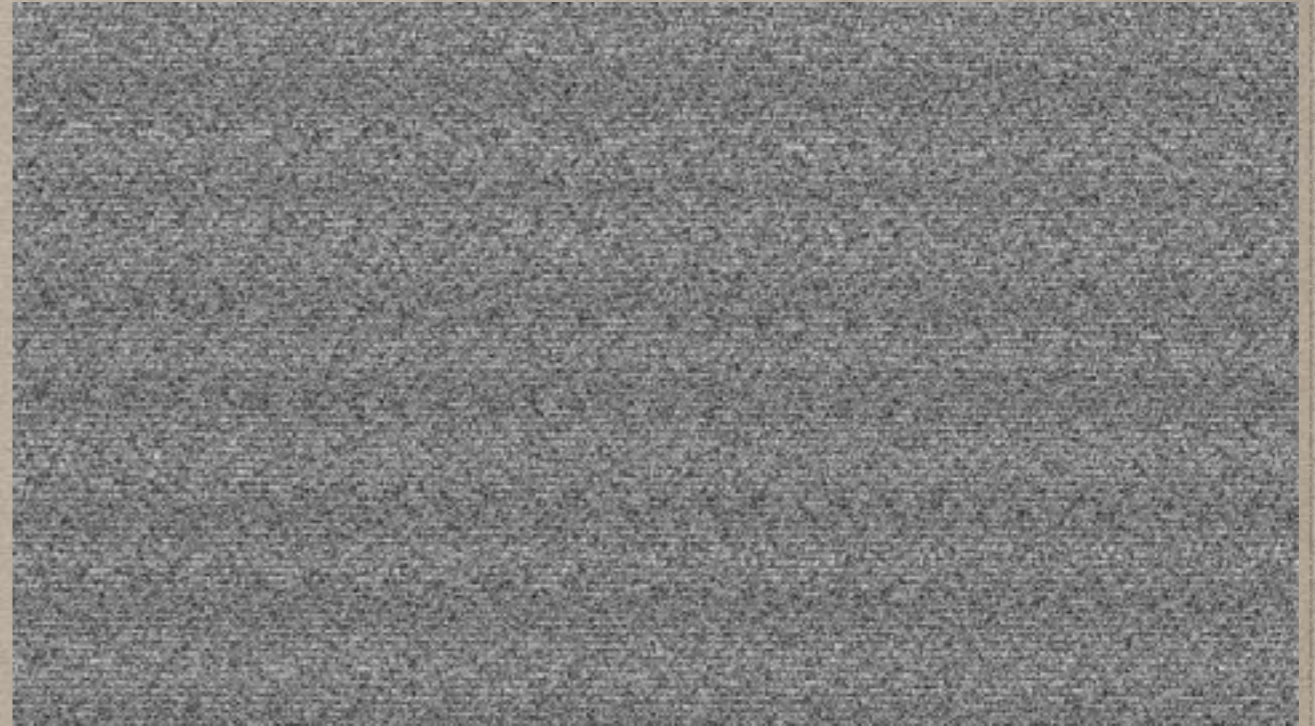

Παρατηρήσεις που καταδεικνύουν το μοντέλο της Μεγάλης Έκρηξης:
2. Αρχέγονη πυρηνοσύνθεση

Ερωτήματα:

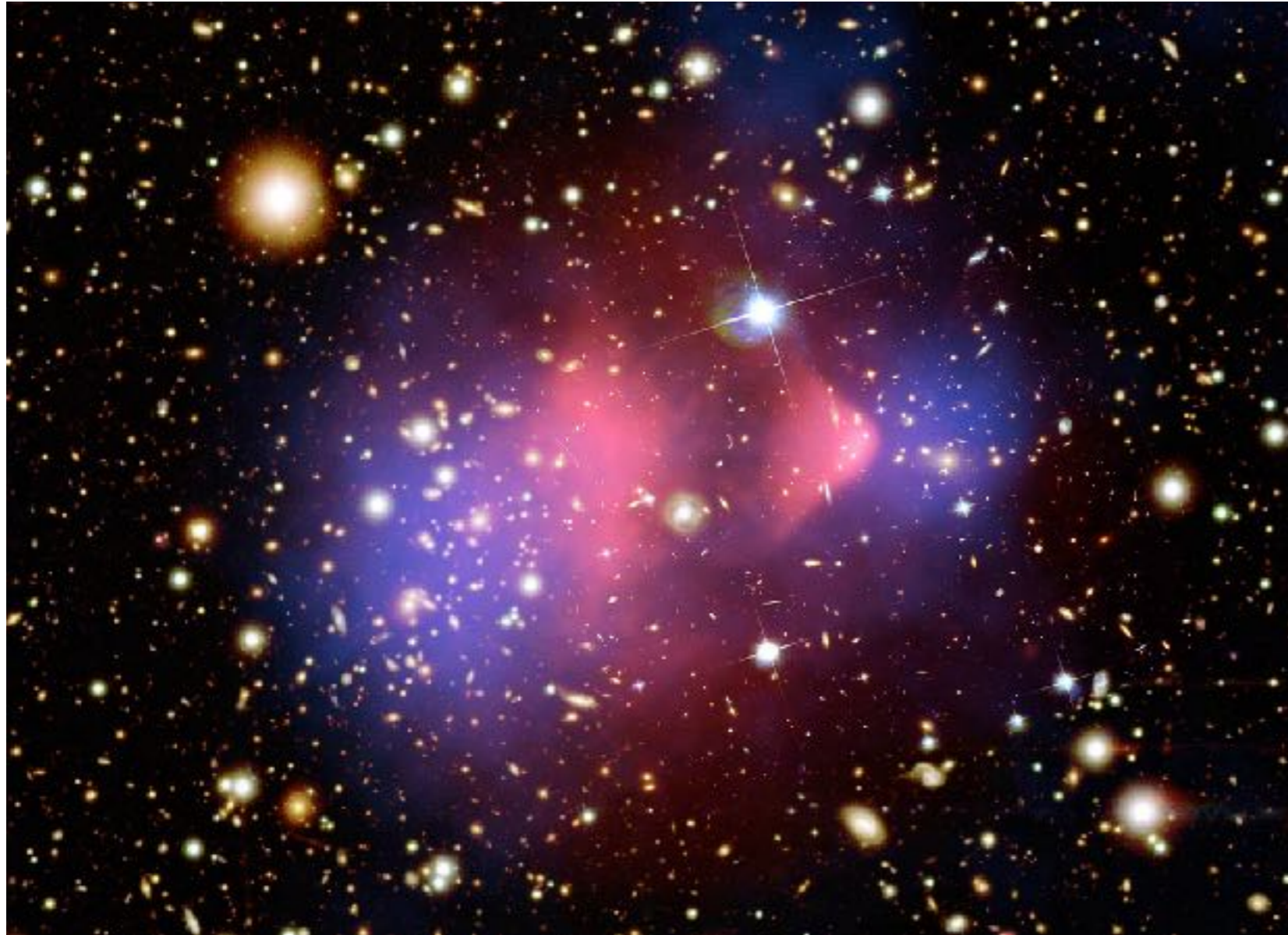
- Πώς μπορούμε να δούμε την ΚΑΜΥ;
- Πού πρέπει να κοιτάξουμε για να βρούμε αρχέγονους πυρήνες;

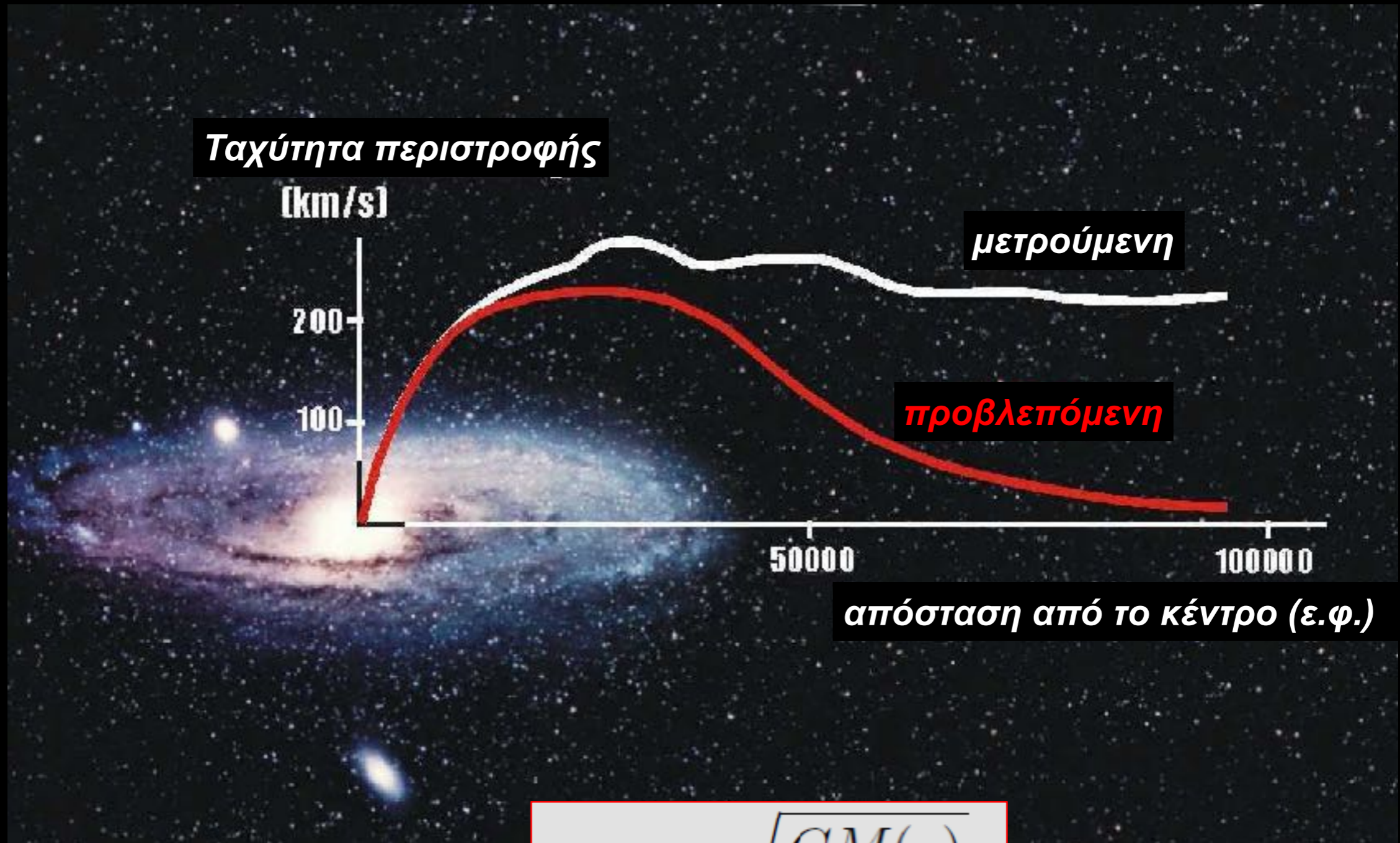
3. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΚΟΤΕΙΝΗΣ ΥΛΗΣ

Το Γαλαξιακό Σμήνος “Bullet” υποδεικνύει μη βαρυονική ΣΥ

*Η βαρυτική καμπύλωση του φωτός γύρω από το Γαλαξιακό σμήνος *Bullet* καταδεικνύει πως η σκοτεινή ύλη συνίσταται από σωματίδια.*

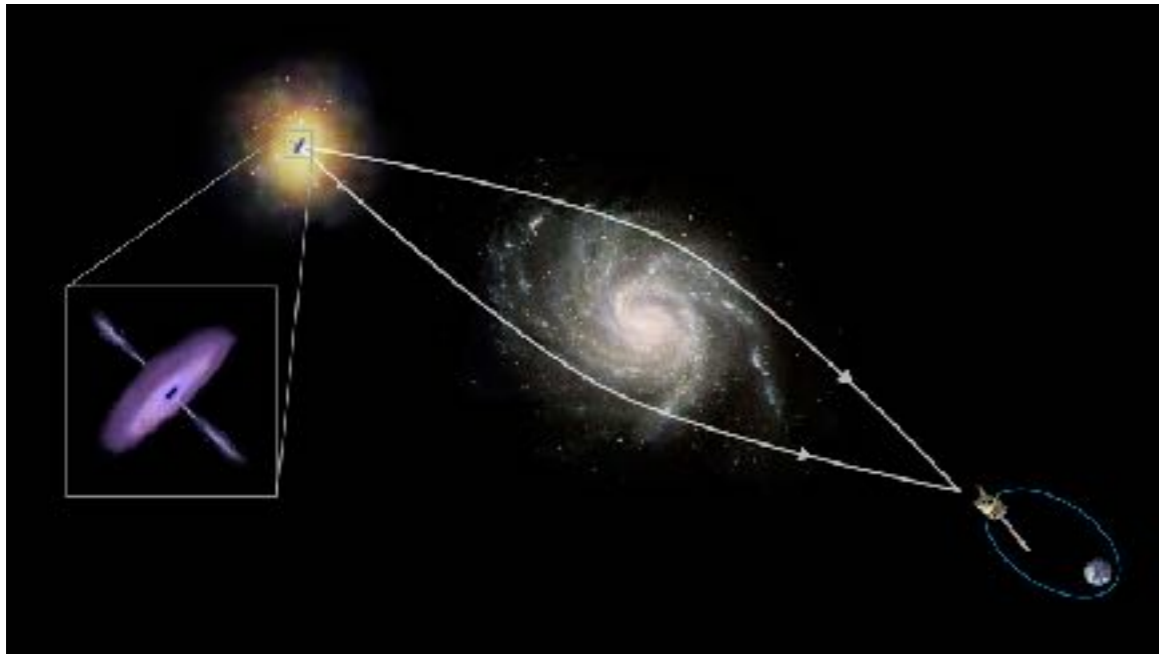
Μετρώντας τη μάζα των γαλαξιών

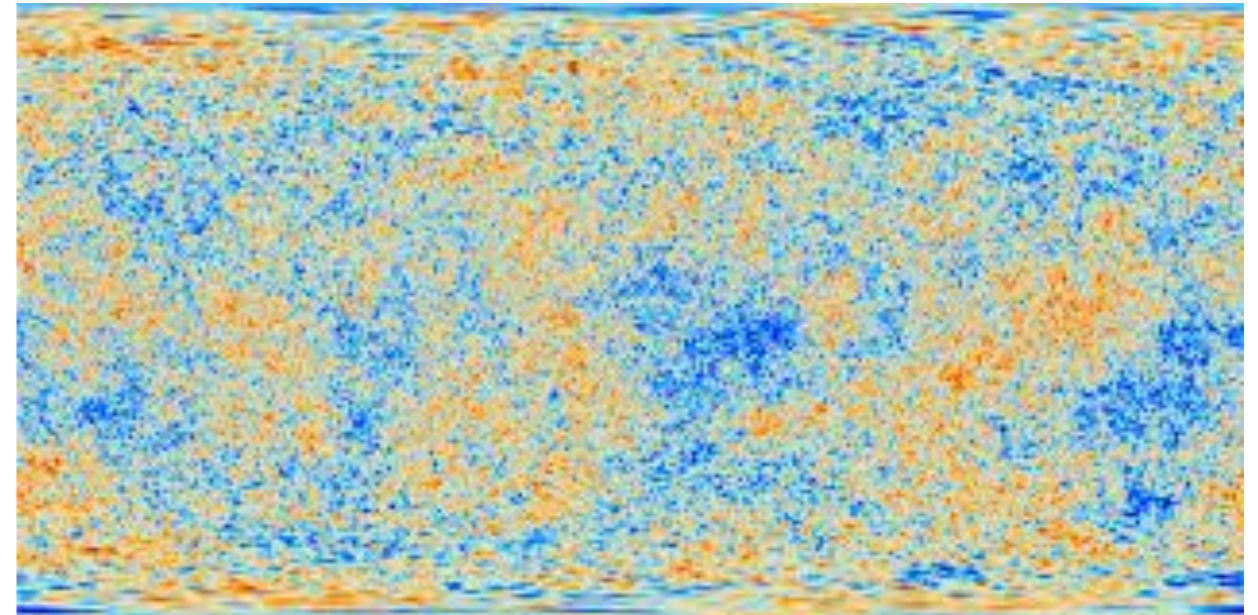
$$v_{\text{περ}} = \sqrt{\frac{GM(r)}{r}}$$

Σημερινές Μετρήσεις

Βαρυτικός Φακός

KAMU

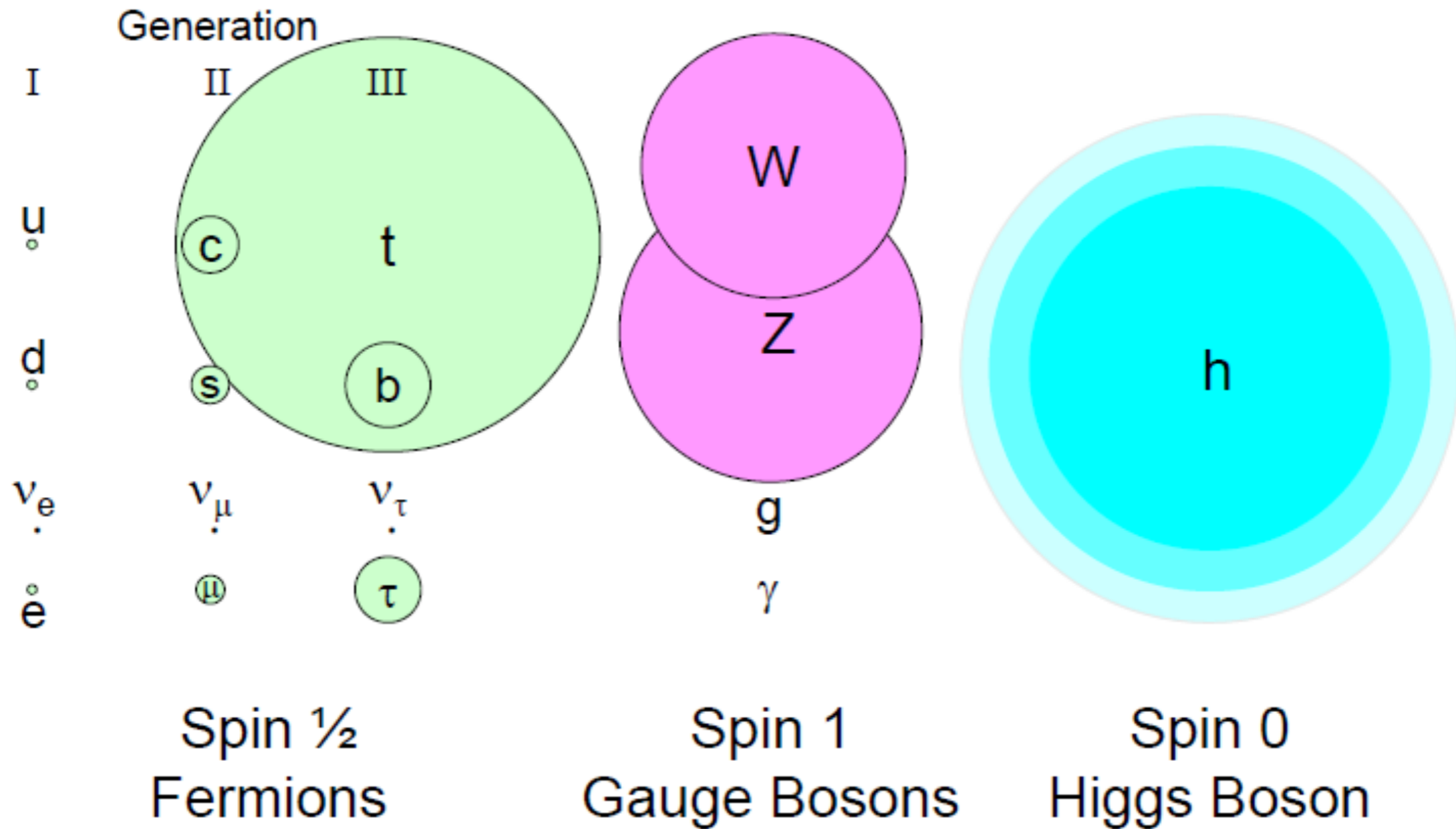

$$\Delta\phi = \frac{4GM}{bc^2}$$

$\Omega_b h^2$	0.02205 ± 0.00028
$\Omega_c h^2$	0.1199 ± 0.0027
H_0	67.3 ± 1.2
n_s	0.9603 ± 0.0073
Ω_m	0.315 ± 0.017

Τα σωματίδια που ξέρουμε

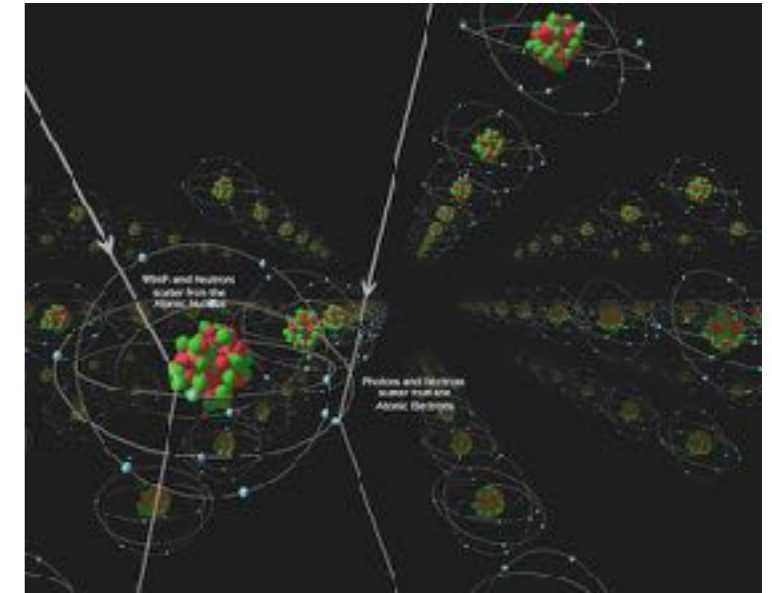
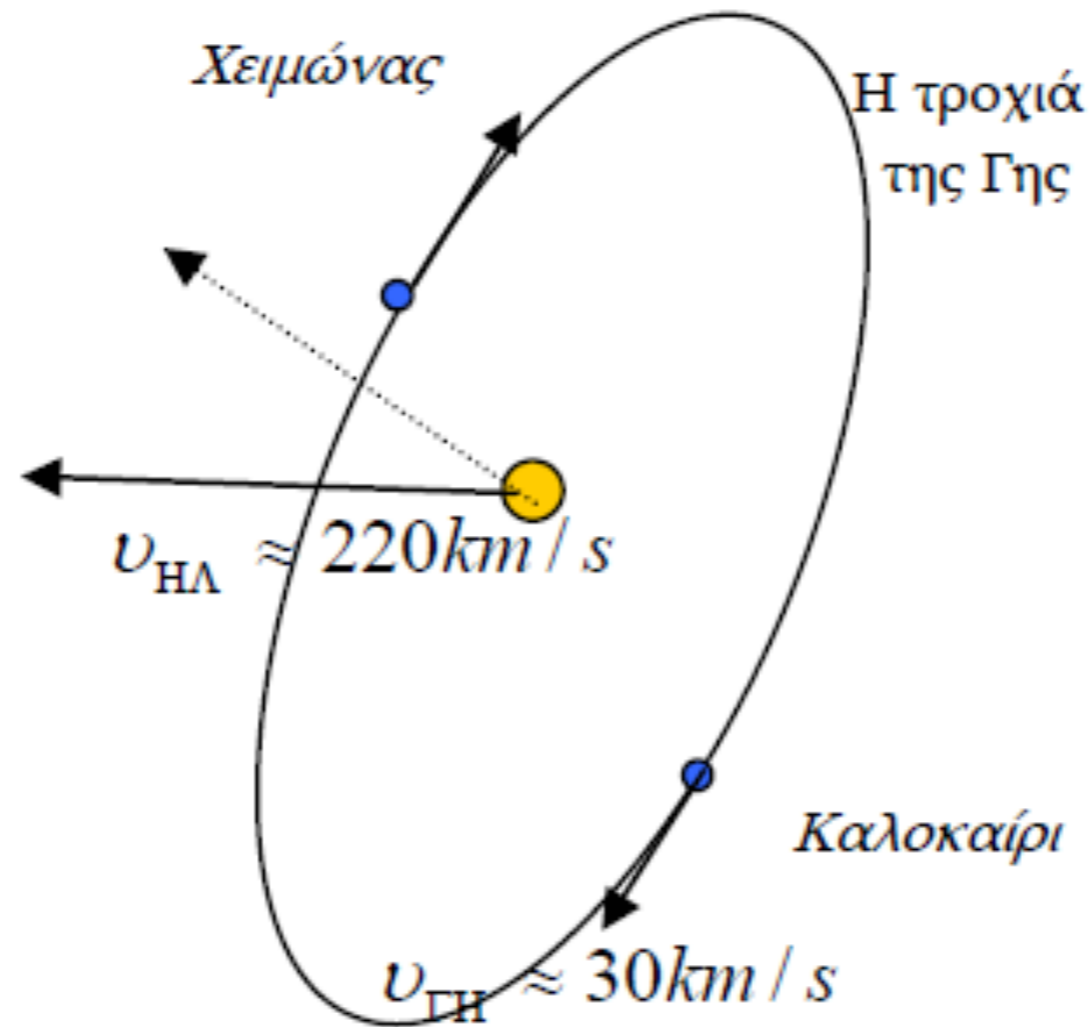
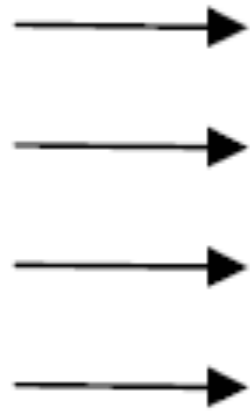
	mass →	charge →	spin →					
QUARKS	$\approx 2.3 \text{ MeV}/c^2$	$2/3$	$1/2$	u up	$\approx 1.275 \text{ GeV}/c^2$	$2/3$	$1/2$	c charm
					$\approx 173.07 \text{ GeV}/c^2$	$2/3$	$1/2$	t top
								g gluon
								H Higgs boson
					$\approx 4.8 \text{ MeV}/c^2$	$-1/3$	$1/2$	d down
					$\approx 95 \text{ MeV}/c^2$	$-1/3$	$1/2$	s strange
LEPTONS					$\approx 4.18 \text{ GeV}/c^2$	$-1/3$	$1/2$	b bottom
								γ photon
								Z Z boson
								W W boson
	$0.511 \text{ MeV}/c^2$	-1	$1/2$	e electron	$105.7 \text{ MeV}/c^2$	-1	$1/2$	μ muon
					$1.777 \text{ GeV}/c^2$	-1	$1/2$	τ tau
								91.2 GeV/c²
								± 1
	$< 2.2 \text{ eV}/c^2$	0	$1/2$	ν_e electron neutrino	$< 0.17 \text{ MeV}/c^2$	0	$1/2$	ν_μ muon neutrino
					$< 15.5 \text{ MeV}/c^2$	0	$1/2$	ν_τ tau neutrino
								80.4 GeV/c²
								1

Πώς ξέρουμε ότι δεν έχουμε ήδη βρει τη σκοτεινή ύλη;

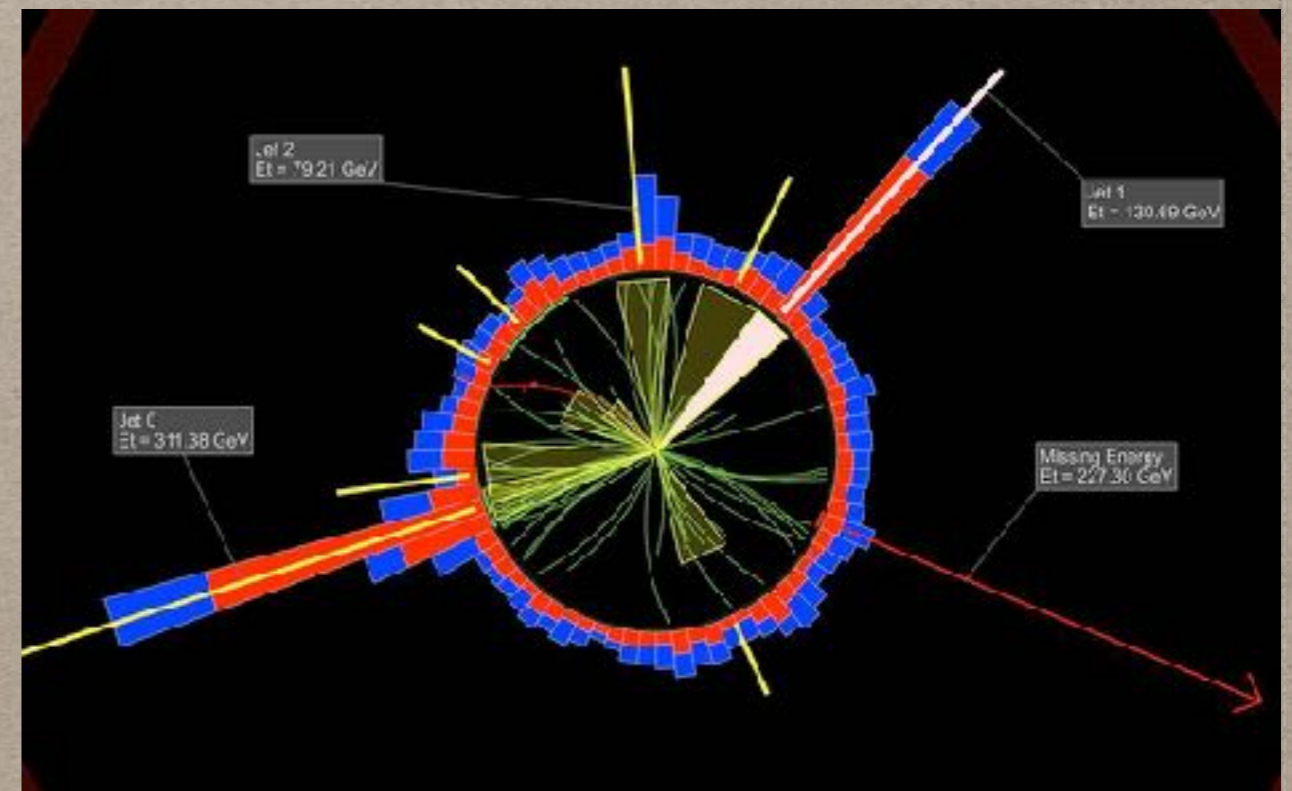
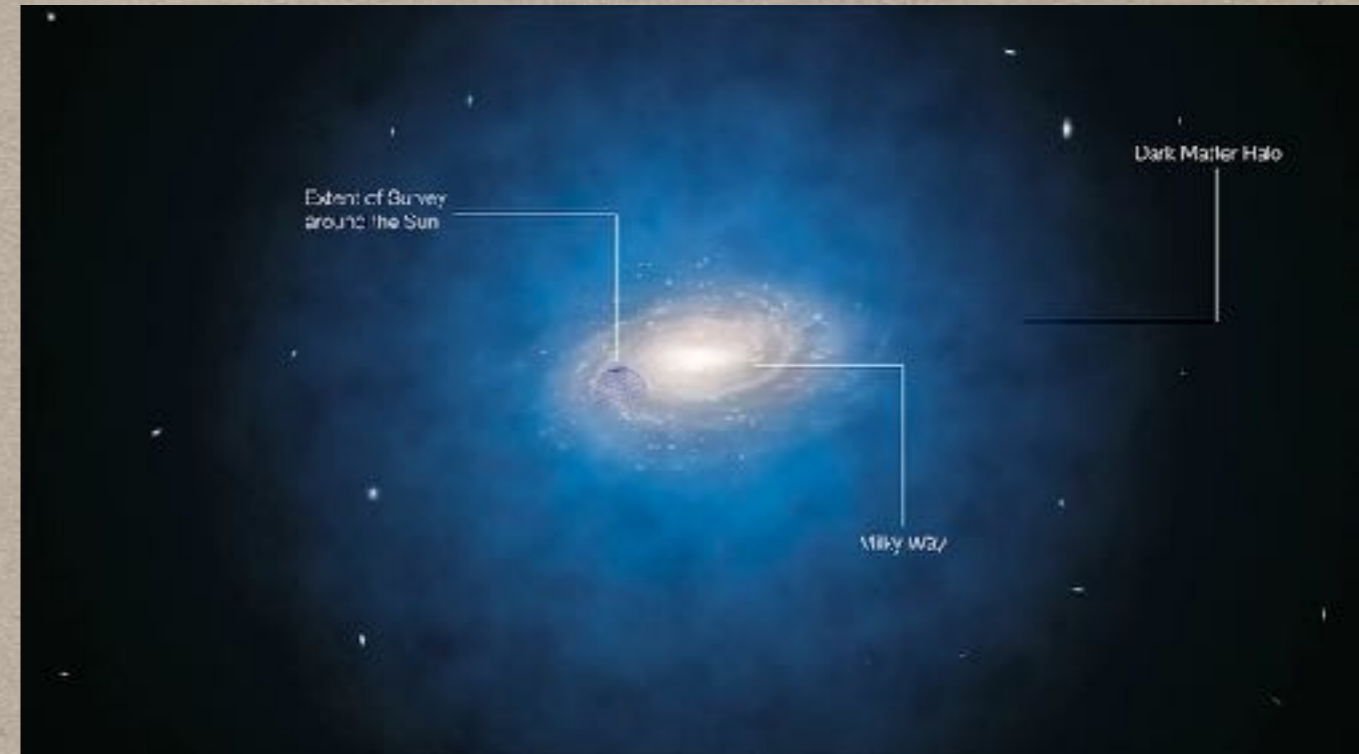
Ο άνεμος των
WIMP

Η κίνηση της Γης γύρω από τον Ήλιο συνεπάγεται μία ετήσια διακύμανση στο σήμα των WIMPs. Μέγιστη ροή αναμένεται το καλοκαίρι και ελάχιστη το χειμώνα.

Υπολογισμός

- Υπολογισμός της μάζας στους Γαλαξίες (ταχύτητα περιστροφής, βαρυτικοί φακοί)
- Υπολογισμός της κατανομής της σκοτεινής ύλης στους γαλαξίες
- Πόσα τα σωματίδια της σκοτεινής ύλης (αριθμητική πυκνότητα);
 $n \sim \text{GeV}/\text{m}^3$
- Τρόποι ανίχνευση;
- Πως το CERN μπορεί να ανακαλύψει σκοτεινή ύλη;

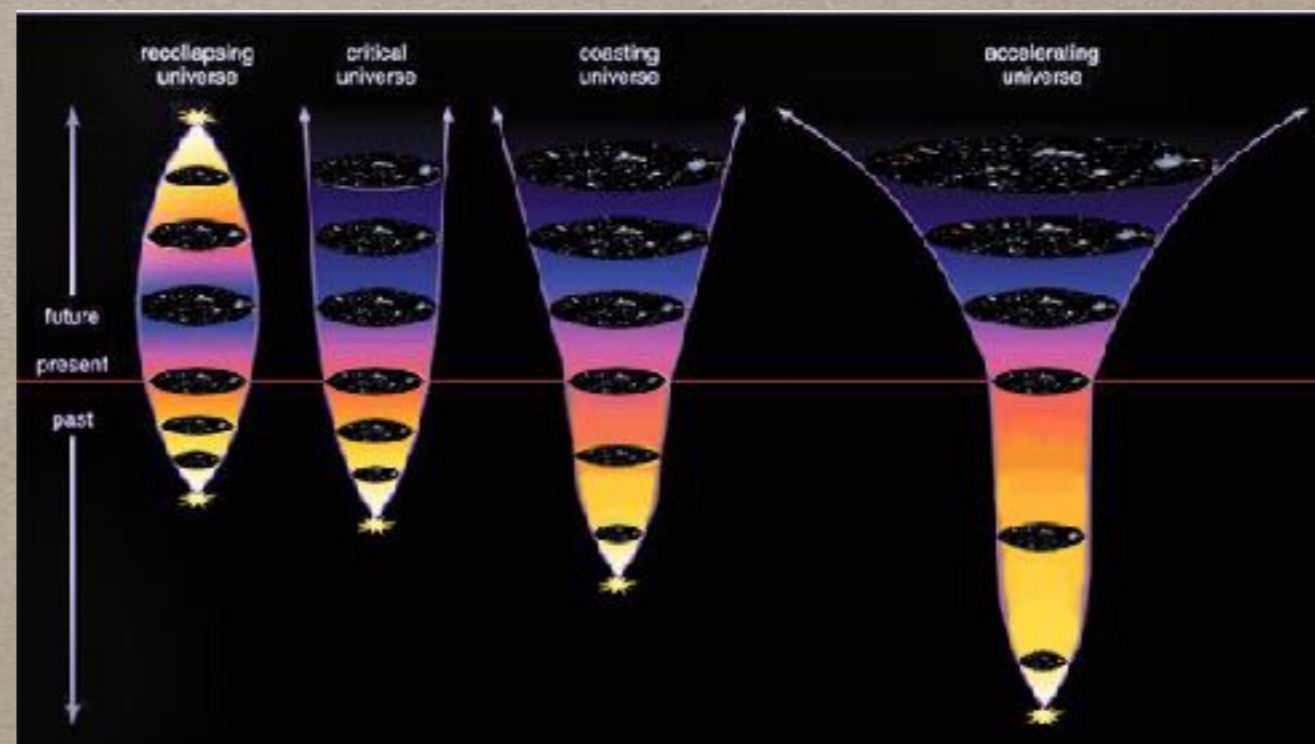
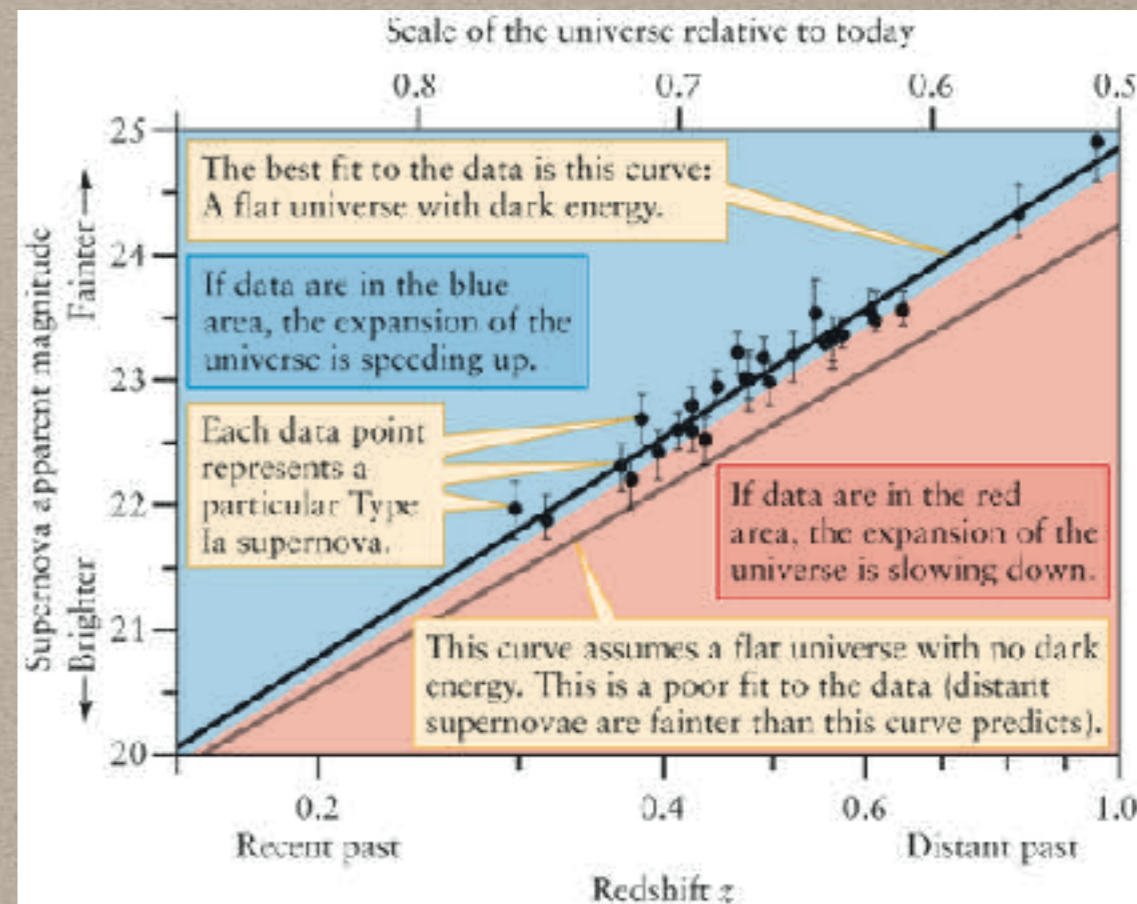

4. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΚΟΤΕΙΝΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

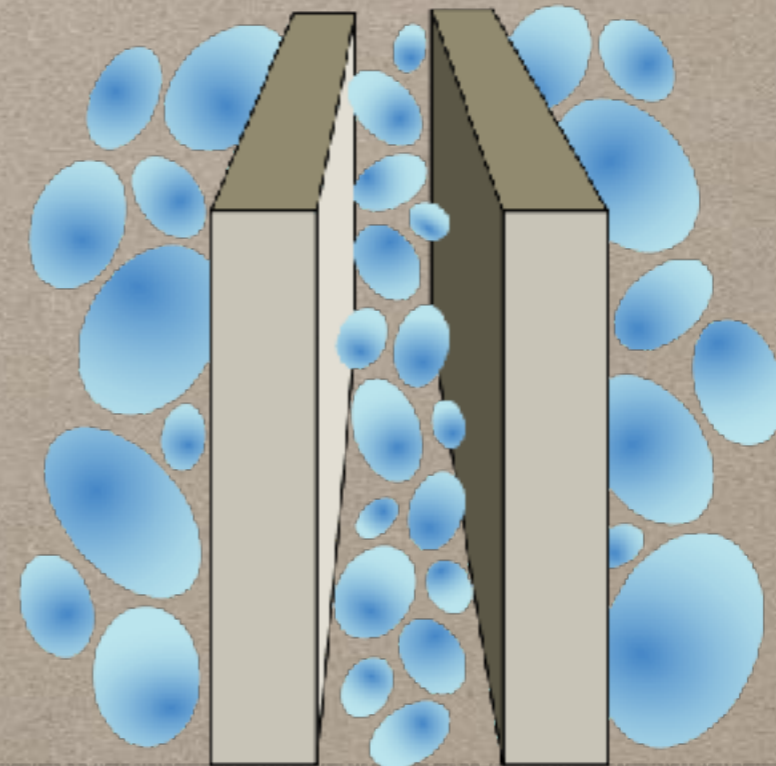
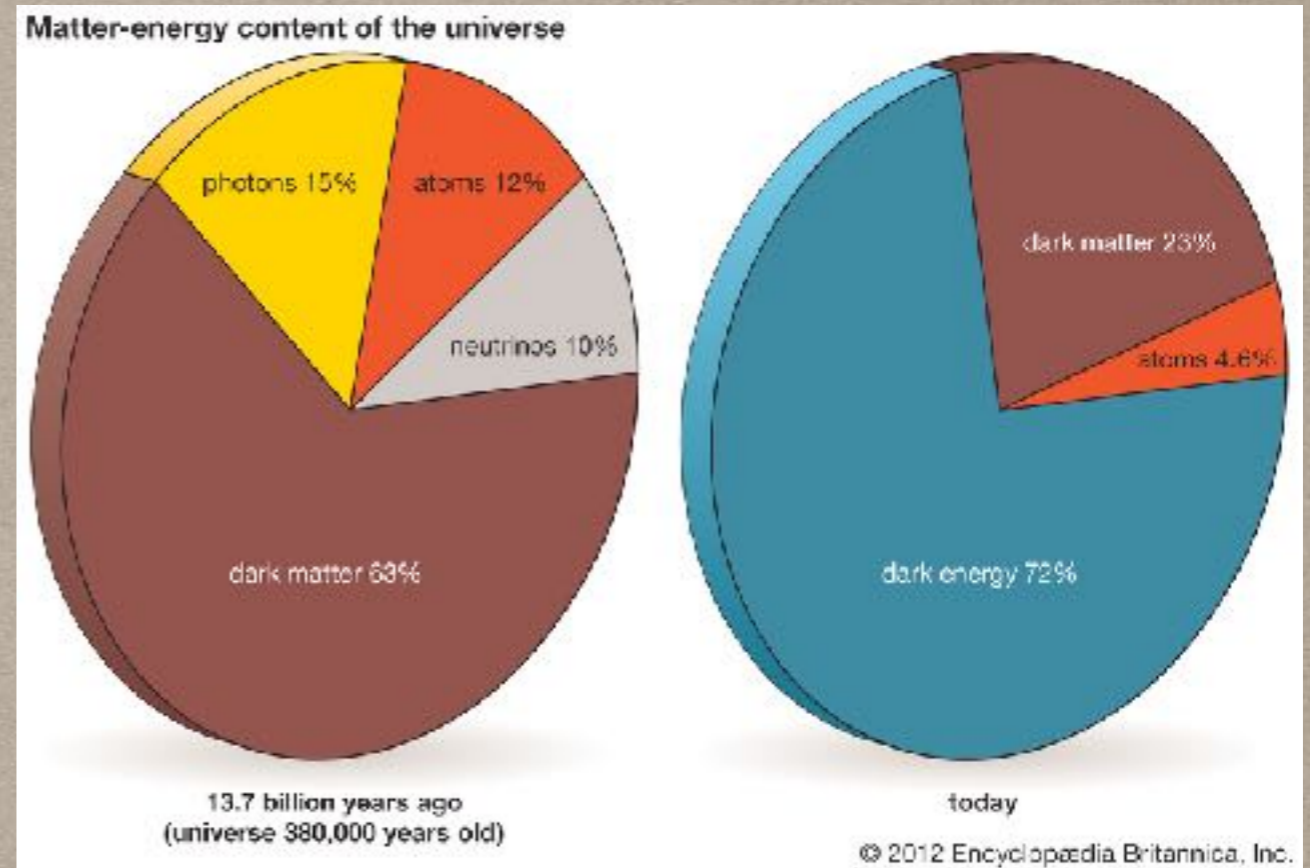
Από τις παρατηρήσεις έχουμε μάθει ότι:

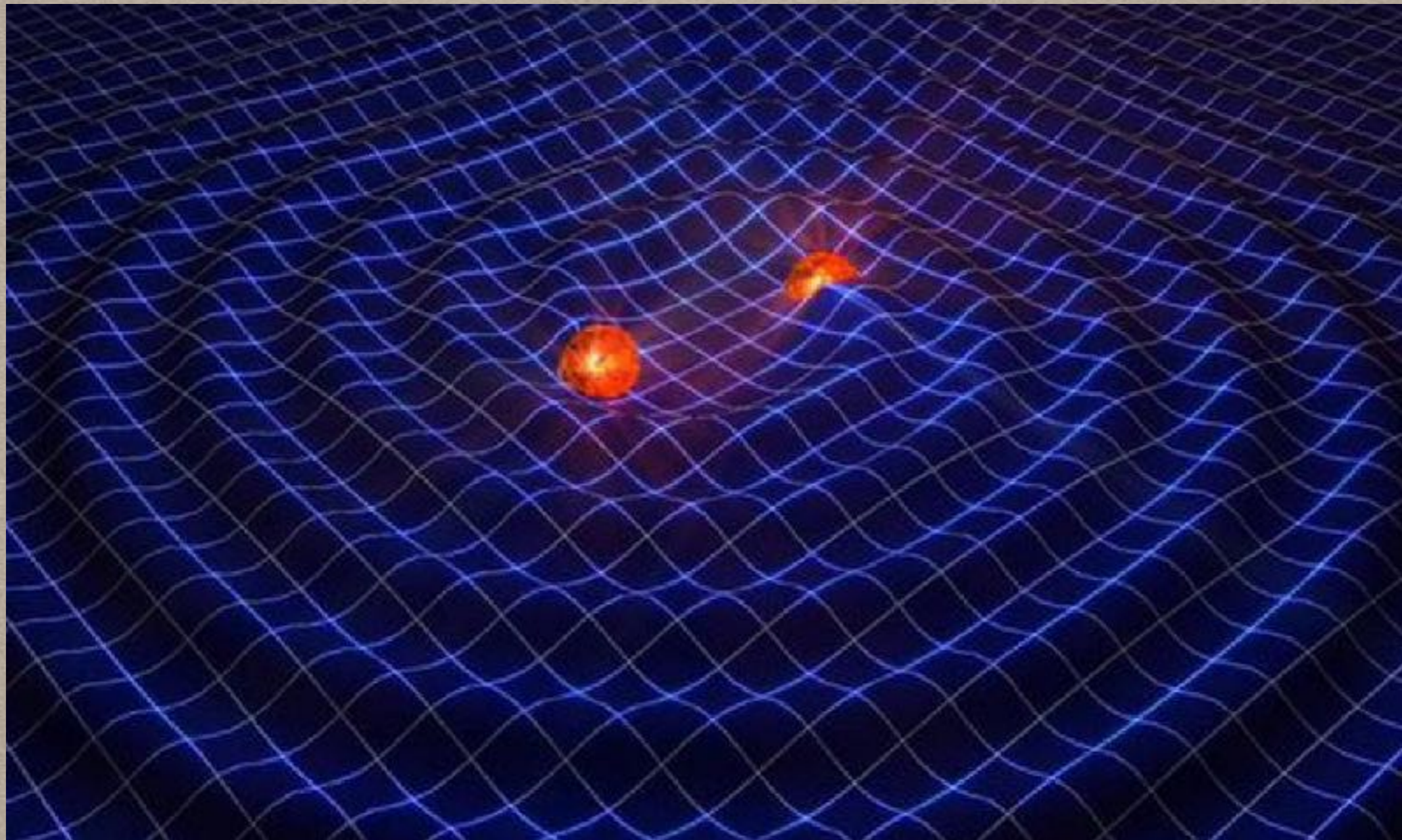
- Η σκοτεινή ενέργεια έχει αμετάβλητη πυκνότητα. Αυτό σημαίνει σταθερό ρυθμό διαστολής ($\rho_{\Lambda} = 10^{-47} GeV^4$)
- Η σκοτεινή ενέργεια δεν "αφηνει" τον ορίζοντα μας να αυξηθεί
- Η σκοτεινή ενέργεια σταματάει το σχηματισμό δομών

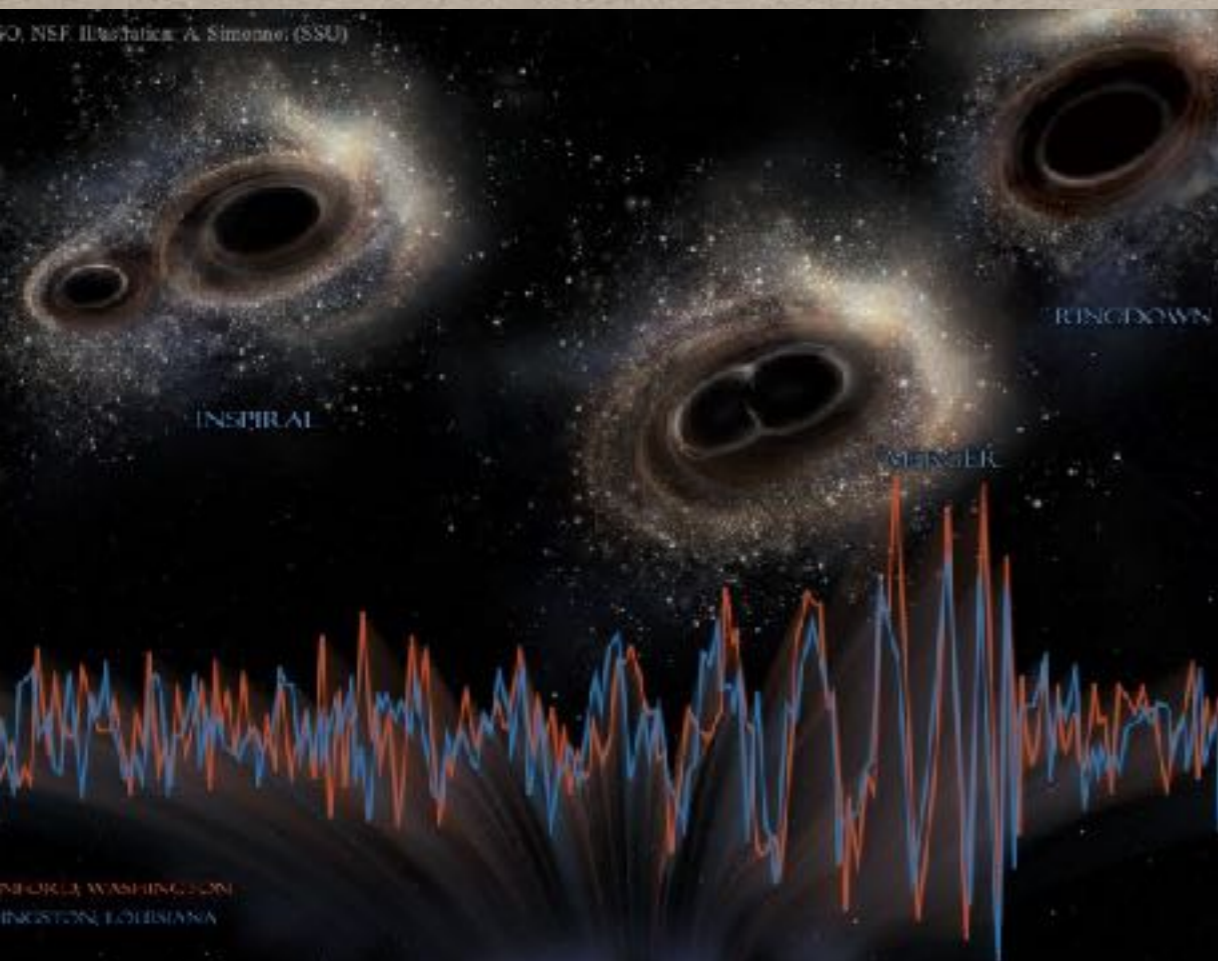
Υπολογισμοί

- Υπολογισμός της πυκνότητας ενέργειας της Σκοτεινής Ενέργειας $n \sim 5 \text{ GeV/m}^3$
- Εκτίμηση της μελλοντικής εικόνας του Σύμπαντος, του νυχτερινού ουρανού
- Εύρεση της ενεργειακής πίτας σε ένα μελλοντικό Σύμπαν (οταν π.χ. 10πλασιαστεί η ακτίνα του)
- Εύρεση άνω ορίου στη θεμελιώδη ενέργεια (αθροιστικά) των κβαντικών πεδίων

5. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΒΑΡΥΤΙΚΩΝ ΚΥΜΑΤΩΝ

Η ενέργεια που εκλείεται είναι ένα κλάσμα της βασικής ποσότητας:

$$L_0 = \frac{c^5}{G} = 3.6 \times 10^{52} W$$

Το πλάτος το βαρυτικού κύματος για διπλό σύστημα που συγχωνεύεται

$$h \sim 10^{-21} \left(\frac{M}{20M_{\odot}} \right) \left(\frac{r}{200Mpc} \right)$$

$$L_{\text{Ηλιος}} = 3.8 \times 10^{26} W$$

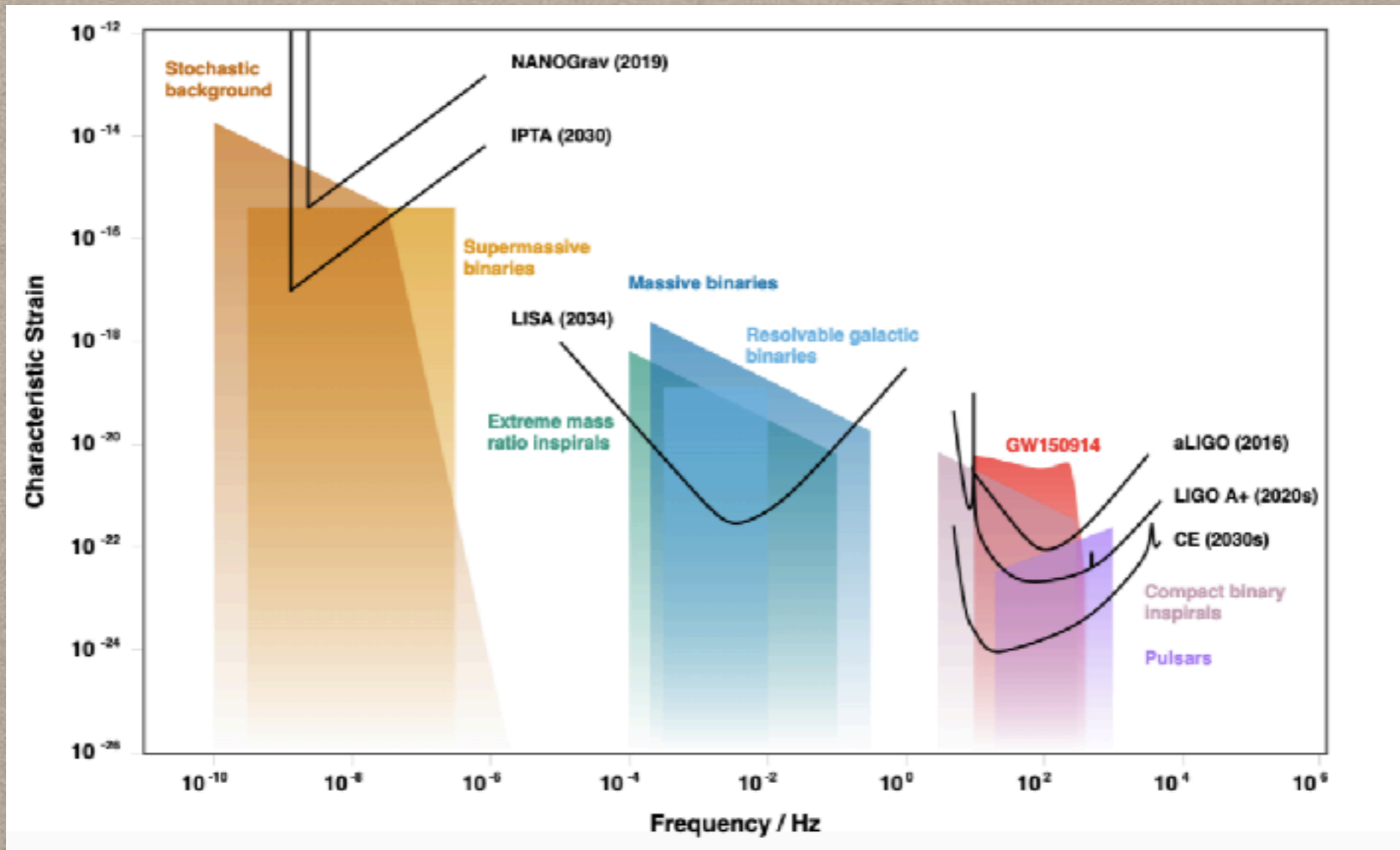
$$L_{\text{γαλ}} \approx 10^{37} W$$

$$L_{\text{ολοι-γαλ}} \approx 10^{49} W$$

Χαρακτηριστική συχνότητα

($20 \text{ Hz} \rightarrow 1.5 \cdot 10^7 \text{ m}$)

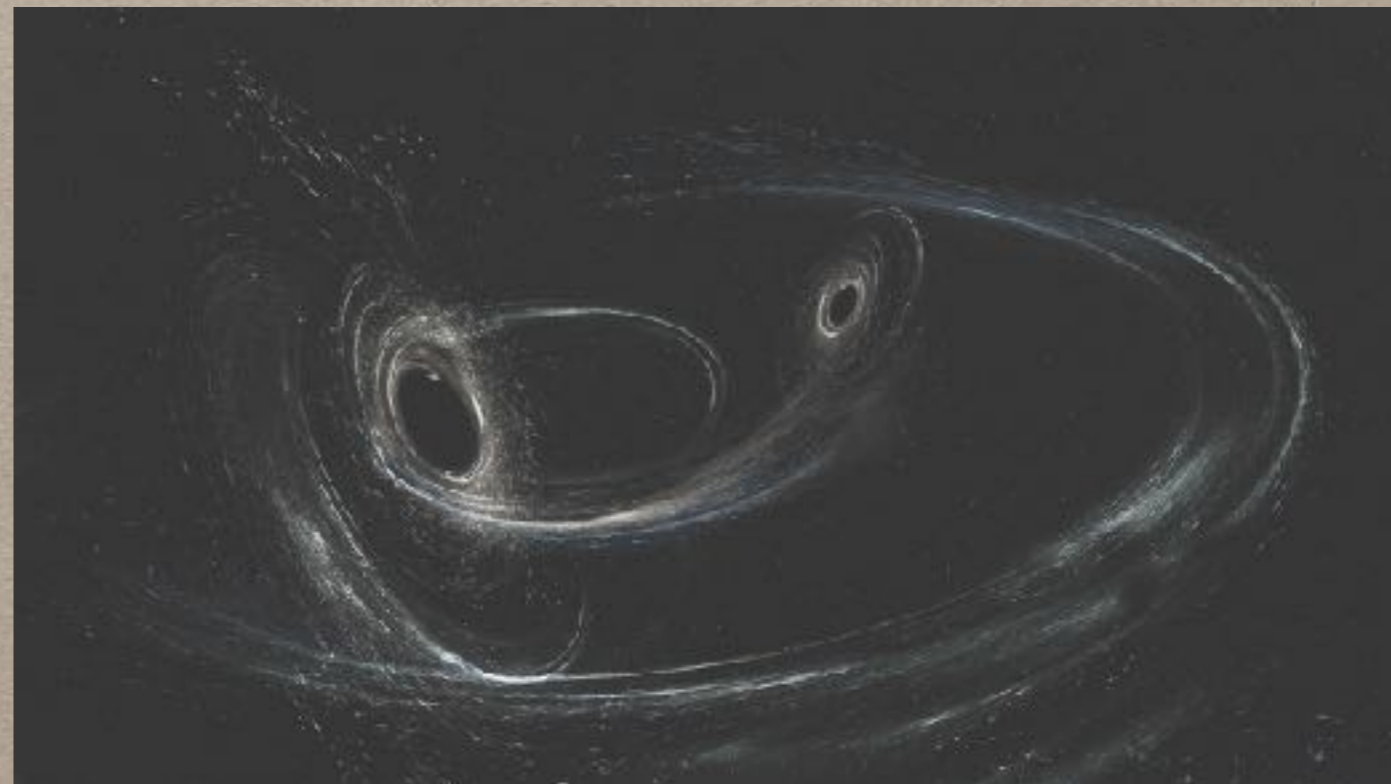
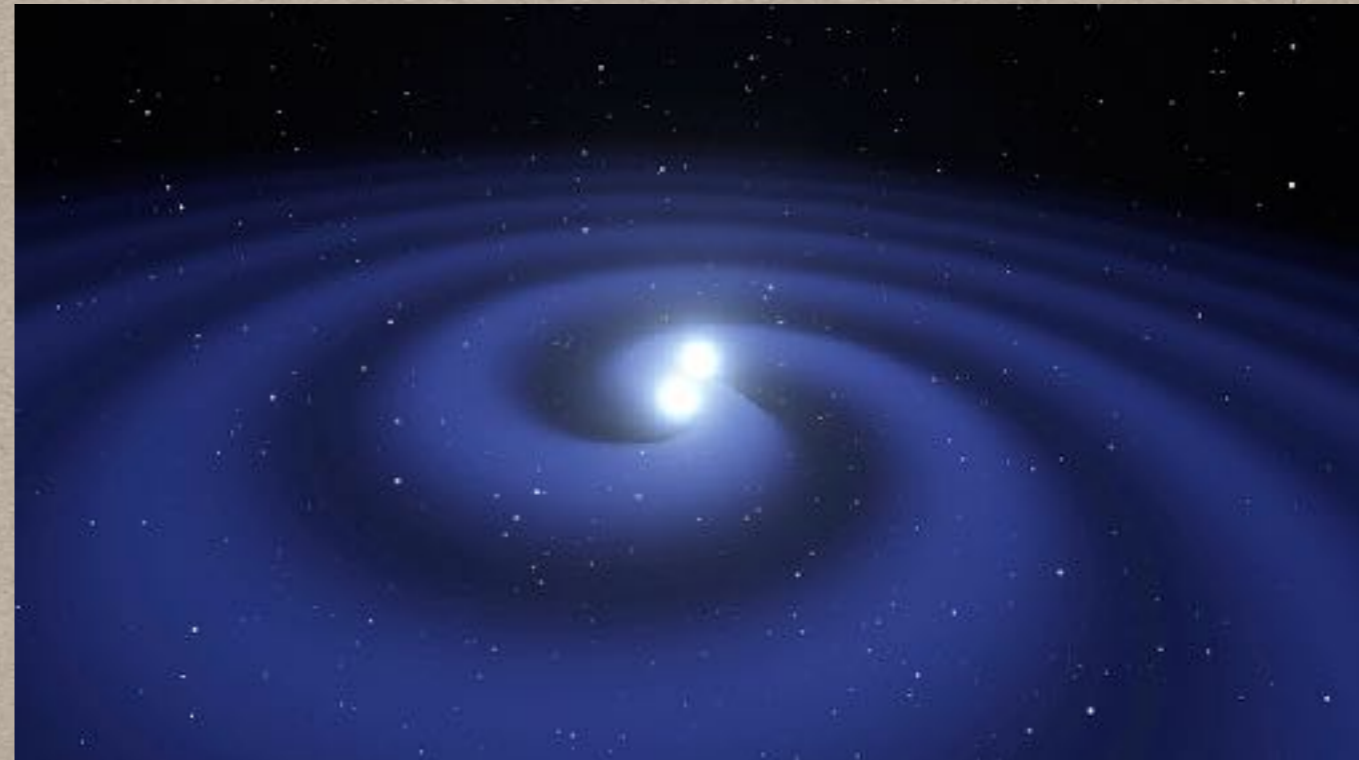
Συχνότητα των βαρυτικών κυμάτων από διπλά συστήματα (LSO):

$$f \sim 220 \left(\frac{20M_{\odot}}{M} \right) \text{ Hz}$$

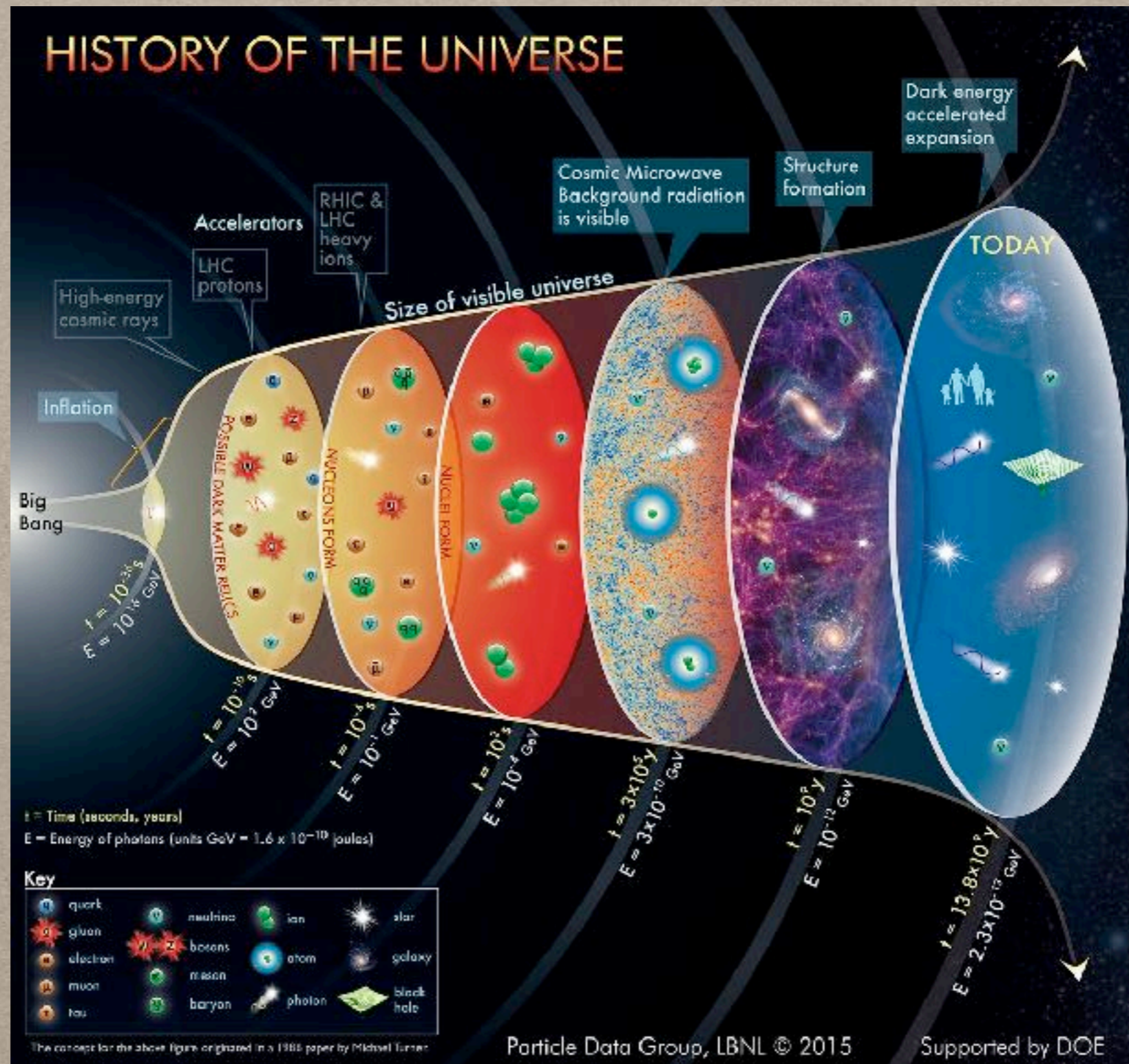

Υπολογισμοί-Ερωτήματα

- Υπολογισμός της απόστασης και μάζας
- Πώς υπολογίζουμε την ταχύτητα των βαρυτικών κυμάτων;
- Μελλοντικά πειράματα παρατήρησης: ποια η σχέση συχνότητας μήκους κύματος;
- Συσχέτιση συχνότητας παρατηρήσεων και πληθυσμού αστέρων (π.χ στον Γαλαξία μας περιμένουμε 0.1 - 0.01 τυπου II εκρήξεις υπερκαινοφανών, πόσους θα περιμένουμε απο το Virgo cluster;)
- Παλσαρ συγχωνεύονται κάθε 100.000 χρόνια στον γαλαξία μας. Σε τι απόστασεις θα πρέπει να κοιτάξουμε για να βλέπουμε 1/χρόνο; (Απ:100 000 γαλαξίες ή σε έκταση με ακτίνα 100 Mpc)

Να κατανοήσουμε το κοσμικό χωνί!

...συνεχίζεται
στις τάξεις